

STADSVERKENNINGEN TILBURG met foto's.

Verslag ronde 47, Prof. Cobbenhagenlaan, Warandelaan, Hogeschoollaan, Munttorenstraat, Martinitorenstraat, Schreierstorenstraat, Westertorenstraat, Domtorenstraat, Cuneratorenstraat, Prof. Verbernelaan, Prof. De Moorplein, Abdij van Bernestraat, Abdij van Lilbosstraat, Abdij van Egmondstraat, Abdij van Oosterhoutstraat, Abdij van Thornstraat, Abdij van Averbodestraat, Abdij van Rijnsburgplein en Academielaan.
4 september 2026

Voordat we het verhaal van deze stadsverkenning beginnen een korte algemene inleidende uitleg. De wandelingen worden steeds gelopen door Ton Goossens, Ad van Eijck en George Bedaux. Ad maakt foto's van de panden, George beschrijft de wandelingen en Ton schuift de foto's in de tekst van George. We hebben het over **HIP**panden; HIP staat voor Heemkunde Inventarisatie Project. Wij geven een pand een HIPstatus als het geen gemeentelijk- of rijksmonument is maar wij (Ton, Ad, en George) het wel monumentwaardig vinden. We hebben het regelmatig over het Bouwarchief. Vanaf 1906 is de gemeente Tilburg begonnen met het registreren van alle te bouwen en te verbouwen werken. In het bouwarchief zijn alle bouwvergunningen met bijbehorende tekeningen van nieuwbouw en verbouwingen bewaard. Rond 2000 is dit papieren archief ook digitaal in te zien. Van panden die voor 1906 gebouwd zijn staat in het bouwarchief dus geen informatie over de bouw zelf ter beschikking, wel informatie over verbouwingen van die panden die na 1906 hebben plaatsgevonden. Wij hebben het over **verbeterpunten**: dat zijn plekken die wij van een niet aanvaardbare kwaliteit vinden. We citeren met regelmaat uit: 'Het Tilburg e.o. van Architect Jos. Donders geschreven door Donders' kleinzoon Wout van Bommel. De BONAS-publicatie 'Jos. Bedaux architect (1910- 1989)', geschreven door Christel Leenen. De serie 'moNumenten' in Tilburg, deel 1, (nr. 1 tm 100), 2 (101 tm 200), 3 (201 tm 300), 4 (301 tm 400), 5 (401 tm 500) en 6 (501 tm 600) van de Heemkundekring Tilborch. 'Tilburg in 94 stadsverkenningen' behandelt alle huizen en gebouwen van Tilburg. De nieuwe wijken De Blaak, Tilburg Noord en De Reeshof zijn in deze publicatie niet meegenomen evenals de voormalige gemeentes Berkel Enschoot, Udenhout en Biezen Mortel

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze stadsverkenning mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, scans, opnamen of enige andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het redactieteam dat bestaat uit George Bedaux, Ad van Eijck en Ton Goossens.

Aanwezig: Ton, Ad en George.

We beginnen vandaag met de gebouwen van de Universiteit. Hiervoor gaan we aan de Hogeschoollaan komend vanaf de Bredaseweg tegenover de Koninxhoek links af het fietspad op dat ons rechtstreeks naar Gebouw A, het Cobbenhagengebouw, brengt. Het adres van alle UVT-gebouwen hier op dit terrein is **Warandelaan 2**. Eerst zijn de gebouwen A, (Cobbenhagen) B (Koopmans) en C (Goossens) aan de beurt.

Uvt C Warandelaan 2-70 C

Uvt C Warandelaan 2-70 B

Gebouw Cobbenhagen is inmiddels rijksmonument. Het is het opus magnum van Jos. Bedaux. Bedaux heeft uiteindelijk het ontwerp geleverd dat gerealiseerd werd maar hij heeft in het voorafgaande proces veel steun gehad van architect Jan van der Laan uit Leiden. Ik citeer Christel Leenen die in de BONAS-uitgave 'Jos. Bedaux architect' het volgende over het gebouw zegt:

Door het gecompliceerde programma bestaat het gebouw uit een wisselend aantal bouwlagen. De gevels zijn aan alle zijden echter even hoog. Door de afwisselende gevelindeling heeft elke gevel een eigen karakter. De met platen muschelkalksteen beklede gevelvlakken waarin vensters van verschillend formaat zijn uitgespaard wisselen zich af met geprefabriceerde – geen gestandaardiseerde – stalen puien. Een poort die alleen al door zijn breedte een monumentaal karakter heeft, leidt naar de grote binnenplaats. Het interieur bestaat uit wanden van schoon metselwerk in gele baksteen. De vloeren zijn van Noorse leisteen met banden wit marmer. Deze vloeren lopen door in de binnenhoven.

Gebouw A, Cobbenhagen, is in 1962 opgeleverd.

UVT-gebouw B1 (foto 2014)

Voor een beschrijving van het ten noorden van gebouw A gelegen **Gebouw B**, het Koopmansgebouw, citeer ik Hans Ibelings die er in de Architectuurgids Midden Brabant uitgegeven door het CAST het volgende van zegt:

Voor de dertien verdiepingen tellende hoogbouw putte Bedaux inspiratie uit de Unité d'Habitation (1952) van Le Corbusier in Marseille. De rankheid van het volume, de modulaire opbouw van de gevel, de complexe dakopbouw en de vrij indeelbare begane grond zijn hierop geënt.

de laagbouw links is het Goossensgebouw

tuft K+G Warandelaan 2, 2-10

Gebouw C, het Goossensgebouw, is tegelijk met gebouw B als één gebouw neergezet, dus ook van Jos. Bedaux en evenals B in 1971 opgeleverd. Gebouw B is in 2018 gemeentelijk monument geworden. We steken de Warandelaan over.

tuft Warandelaan 3A

Op **nr. 3** treffen we daar, verscholen in het groen van het voormalige dierenpark, het nieuwe Faculty Club gebouw van de Universiteit, in 2010 gebouwd onder architectuur van Shift Architecture uit Rotterdam. De projectarchitect Harm Timmermans kreeg als opdracht een gebouw te ontwerpen dat paste in de sfeer van architectuur van Bedaux. Hij is daar goed in geslaagd. Een rustig gebouw met gevels van muschelkalk en glas. We zetten het op onze HIP-lijst. Het oogt van binnen heel slijk.

Warandelaan 1

We onderbreken onze universiteitstour voor een moment want op Warandelaan 1 treffen we, een stukje verder het Warandebos in, aan de linkerkant van de weg, nog een verdwaald pand. Het is in 1963 gebouwd samen met een identiek huis dat op het terrein van nr. 1 stond en gesloopt moest worden om de bouw van de Faculty Club mogelijk te maken. Het waren twee woningen die gebouwd zijn in opdracht van de heer C. van Dijk, de directeur van het Tilburgse Dierenpark. Op de tekening van 1963 staat als architect bouw bureau A. Simons, en als tekenaar staan er de initialen G.D. De tekening ademt een herkenbare Jos. Bedaux sfeer, wat mij doet vermoeden dat deze initialen staan voor G. Doomen die jarenlang chef-de-bureau op het kantoor van Bedaux is geweest. Merkwaardig is dat op de revisietekening van 1965 de naam van het ontwerpend bouw bureau en de initialen van de tekenaar niet meer op de tekening voorkomen. In 1971 is deze woning verkocht aan de toenmalige directeur van de GGD, de heer A. de Vries die het pand toen heeft laten verbouwen en uitbreiden door het Architectenbureau Jos. Bedaux N.V. Een Bedauxlantaarn bevestigt dit nog eens.

We keren terug naar het universiteitsterrein en wel naar de officiële ingang daarvan.

Uit D Warandelaan 2-65

Eerst zien we links het Dante gebouw van architect Antoon Beckers uit den Bosch, opgeleverd in 1994. Netjes maar niet opvallend.

uvt Z Warandelaan 2-55

Het Zwijsegebouwtje dat wat verder op aan dezelfde kant ligt valt wel op. Het is het stiltecentrum van de universiteit, een sculpturaal gebouwtje met een gesloten zinken huid. Het is gebouwd in 1992 naar een ontwerp van Martien Jansen en Ad Roefs.

Het er naast gelegen Vigilant gebouwtje is tegelijk met de Bibliotheek aan de overkant van de weg in 1991 gebouwd naar een ontwerp van Martien Jansen.

uvt L Warandelaan 2-45

Aan de overkant zien we een vierkant grijs betonnen gebouw met horizontaal aangebracht metalen lamellen. We plaatsen het Zwijsegebouw en de **Bibliotheek** op onze HIPlijst vanwege de rust uitstralende architectuur die geheel past bij de architectuur van de verderop gelegen Bedauxgebouwen.

Wat niet past bij deze verzorgde architectuur is het achter het stiltecentrum gelegen restaurant. Het is destijds als een soort noodgebouw hier op het terrein weggezet. Aanvankelijk was het de bedoeling om dit restaurantgebouw met een overdekte gang te verbinden met het Koopmans gebouw maar daar heeft architect Jos. Bedaux die de hulp ingeroepen had van Rijksbouwmeester Quist een stokje voor kunnen steken. Het moet ongeveer in 1975 gebouwd zijn. De architectuur van het eenlaagse gebouw

was van aannemer Pellikaan. Kraaijvanger heeft nog geprobeerd het gebouw nog een gezicht te geven.
We lopen door en gaan rechtsaf.

UVT geb W (foto 2014)

Links zien we het Warandegebouw dat hier in 1994 onder architectuur van OD205 uit Delft is gerealiseerd. Netjes.

De Prismagebouwen van Architectenbureau Kraaijvanger, gerealiseerd rond 1980, in de tijd van de Nieuwe Lelikhed, zijn inmiddels gesloopt en hebben plaats moeten maken voor een groot parkeerterrein. Daar achter zijn onlangs twee nieuwe gebouwen gerealiseerd.

Uvt Cu Warandelaan 2-25

uvt Cu Warandelaan 2-25 i, 1

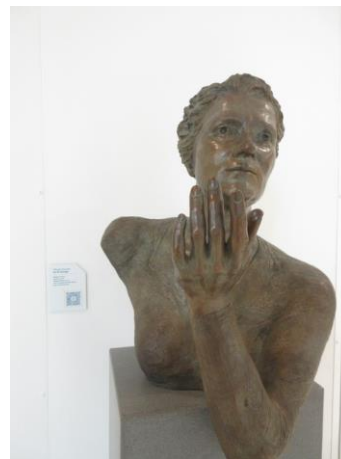

uvt Cu Warandelaan 2-25 i, 2k

In 2017 is het Onderwijs-en zelfstudiecentrum van Kaan Architecten uit Rotterdam gereedgekomen.

uvt MK Warandelaan 2-30

uvt MK Warandelaan 2-30 i,2k

uvt MK Warandelaan 2-25 i,3k

uvt MK Warandelaan 2-30 i,7

In 2022 is het Marga Klompé gebouw, een ontwerp van het Rotterdamse architectenbureau Powerhouse Company aan het assortiment toegevoegd. Beide prachtige gebouwen die, zeker uitwendig, passen bij de Bedauxtraditie.

uvt T Warandelaan 2-30

We slaan rechts af en zien daar het Tiasgebouw van architectenbureau Storme van Rast uit Antwerpen. Nette architectuur, gebouwd in 2000.

uvt E Warandelaan 2-40

Dan gaan we rechtsaf langs mooi vormgegeven rijwielbergingen en vervolgens langs het Esplanadegebouw dat dateert van 1997. De architectuur van dit gebouw is van Cristian Kieckens uit Brussel.

uvt K5 € L v Hoek

Op de noordzijde van het Esplanadegebouw is onlangs een geglaazuurd muurreliëf van Luc van Hoek aangebracht dat oorspronkelijk gemaakt was voor een cultureel centrum in het Gelderse Druten. Het werk bestaat uit een luit spelende vrouw en twee narrenkoppen.

uvt K6A

Als we toch met kunst bezig zijn: het rood en blauw geschilderde kunstwerk van Ron van de Ven vraagt onze aandacht. We laten ons verleiden tot een blik op een sterrenhemel.

We gaan linksaf en op de kruising met de Hogeschoollaan weer links. De Hogeschoollaan heet het hier dus nog steeds.

Hogeschoollaan 146-156

Hogeschoollaan 146-156

Aan de rechterkant zien we daar op o.a. nr. 132 een in 1983 gebouwd wooncomplex. Het betreft 131 zogenaamde HATwoningen (Huisvesting Alleenstaanden en Tweepersoonshuishoudens) Het is ontworpen door Architectenburo Spruit de Jong en Heringa uit Haarlem. Geschakelde woonblokken van twee, drie, vier en vijf lagen met gevels in grijs witte kalkzandsteen en donkerblauwe kozijnen.

Aan de linkerkant geven we het Tiasgebouw, dat we net van de andere kant zagen, nog wat extra aandacht.

Hogeschoollaan 1-99 A

We lopen rechtdoor, langs een park en zien hier haaks op de straat en parallel met het achtergelegen spoor een vijf lagen hoog flatgebouw, in totaal 50 woningen, nr. 1 t/m 99, nog steeds Hogeschoollaan. De flat maakt deel uit van een bouwplan van in totaal 248 woningen en 30 garages ontworpen door de samenwerkende architectenbureaus Bureau Maaskant Rotterdam en Ir. K. Bouman en W. Hopmans Den Bosch en is gebouwd in 1960 in opdracht van Publieke Werken Tilburg.

Hogeschoollaan 1-99 B

De noordzijde maakt een aangenamer indruk dan de zuidkant wat zijn oorzaak vindt in het groene gazon dat daar tot aan de gevel door loopt. Aan de zuidkant ligt hier enkel kale bestrating.

Munttorenstraat 1-99

We pakken het pad achter de flat en lopen door tot aan het volgende flatgebouw. Het is exact hetzelfde gebouw als we net zagen, ook in dezelfde tijd gebouwd. Ook dezelfde huisnummers, nr. 1 t/m 99, alleen de straatnaam is hier anders: Munttorenstraat.

Martinitorenstraat 1-99 B

We vervolgen het pad voor de volgende flat. Alles weer precies hetzelfde met dien verstande dat het hier Martinitorenstraat heet. Een flat van ook weer 50 woningen gebouwd in 1960, nr. 1 tm 99.

Schreierstorenstr 2-32A

We lopen er omheen en komen zo in de Schreierstorenstraat. Ton weet me te vertellen dat de Schreierstoren in Amsterdam staat en zo genoemd zou zijn omdat hij op de plaats staat waar in de tijd van de VOC vrouwen afscheid namen van hun mannen voordat die overzee op reis gingen.

Schreierstorenstr 2-32 A

Schreierstorenstr 34-64

Schreierstorenstr 66-96

Aan de linkerkant zien we hier drie flatgebouwen van dezelfde kwaliteit en architectuur als de flatgebouwen die we net zagen maar een stuk kleiner. Iedere flat heeft 16 woningen. Ook gebouwd in 1960 in opdracht van Publieke Werken en ook ontworpen door Bureau Maaskant en Ir. K. Bouman en W. Hopmans en deel uitmakend van een groot bouwplan van 248 woningen. Drie flats, in totaal 48 woningen, nr. 2 tm 32, 34 tm 64 en 66 tm 96.

Schreierstorenstr 1-17

Schreierstorenstr 3-1 D

Aan de rechterkant negen eengezinswoningen, nr. 1 tm 17 van hetzelfde bouwteam en van hetzelfde grote bouwplan van 248 woningen. Blijkbaar huurwoningen want alle gevels zijn hetzelfde, nergens een individuele onderscheiding in de vorm van een zonwering of dakkapel. Dakkapellen zijn hier trouwens uit den boze gezien de flauwe dakhelling. Woningen met gekoppelde erkers en daar bovenop gekoppelde balkons. Oranje pannen en oranje borstweringspanelen op de verdieping, royale voortuinen. Type B-woningen. Bij de laatste renovatie in 2023 zijn alleen de schoorstenen op de kopgevels bewaard gebleven. Ook hebben de woningen toen zonnepanelen gekregen.

Op het einde van de straat is de royaliteit in het gedrang gekomen door een blokje van vijf prefab gebouwde garages die hier in 1993 zijn neer gezet.

Westertorenlaan 4 C

Rechtdoor, aan de overkant, staat een gebouwtje onze aandacht te trekken. Het is van een andere architectuur dan we in deze wijk gewend zijn. Een gevel met gele verblendstenen met daarin vlakken gevuld met een oranje-rode baksteen en helblauwe kozijnen. Daarboven een daklijst in dezelfde kleur blauw. Vinden we dit mooi? We lopen door en zien een uitgebouwd kozijn dat zelfs tot boven het dak is uitgebouwd.

Westertorenlaan 4

Het gebouw lijkt op te houden maar dan zien we, wat terug gelegen, een oude muur die wel in deze wijk past. Een muur met drie ronde ramen en op het einde een zinken aanbouwtje. Op de scheiding tussen oud en nieuw lopen we het gebouw binnen en plotseling beseffen we dat hier het kerkgebouw geweest moet zijn dat vroeger opviel door zijn bijzondere vorm van de toren: een soort omgekeerde frietbuil. Ik heb de geschiedenis van dit gebouw opgezocht in het bouwarchief.

St Maartenkerk (RAT foto 071471 A.C. Teuns)

In 1962 is hier op dit terrein de St. Maartenkerk gebouwd. Een kerkgebouw, pastorie en sacristie om precies te zijn. Hier aan de kant van de Westertorenlaan, nu nr. 4, lag achter de muur met de ronde ramen de pastorie. De kerk lag aan de Prof. Verbernelaan op de plaats waar later in 1983 het rekencentrum van Interpolis werd gebouwd. De kerk was via de sacristie verbonden met de pastorie. Reeds in 1983 is de kerk met sacristie gesloopt en bleef de pastorie over. In 1989 werd de pastorie verbouwd tot wijkcentrum en in 1995 werd het wijkcentrum uitgebreid met een voorbouw, onder architectuur van de samenwerkende architecten Bart Kerkhofs en Willie Crox. De eigentijdse architectuur doet nu al enigszins gedateerd aan. Nu zit er een kinderopvang in. Het kerkgebouw was een ontwerp van N.V. Architectenbureau Jos. Schijvens en K. Verberk. Er is niet veel meer van overgebleven.

Westertorenlaan 1-13

Aan de overkant op nr. 1 tm 13, zeven woningen gebouwd in 1960 en onderdeel uitmakend van een bouwplan voor 66 woningen en 10 garages, gebouwd in opdracht van N.V. Mij. voor Onroerend Goed 'de Nieuwe Erven' een ontwerp van Philips Woningbureau. Alle 66 woningen zijn eengezinswoningen in twee typen: type A (iets hoger) en B (iets lager) Deze zeven zijn van het type A. Nr. 1 heeft nog de oorspronkelijke raamindeling. Dak met overstek boven een gevel met tweekleurig metselwerk.

Martinitorenstr 18-2

Martinitorenstr 125-107

We gaan rechtsaf de Martinitorenstraat in. Rechts de nummers 18 tm 2, negen woningen met voortuin en links 125 tm 107, tien woningen zonder voortuin. Weer woningen die deel uitmaken van het bouwplan van Maaskant Rotterdam en Bouman en Hopmans Den Bosch. Dit zijn de type A-woningen. Ze onderscheiden zich van het type B o.a. doordat ze geen balkons op de erkers hebben. Het bouwjaar is 1960. We lopen de straat uit en maken een draai van 180 graden naar links en komen zo in de Domtorenstraat.

Domtorenstr 2-20

Domtorenstr 1-19

Links tien woningen, nr. 2 tm 20, met voortuinen, rechts nr. 1 tot en met 19, ook weer tien woningen maar dan zonder voortuin. Verder alles hetzelfde als in de Martinitorenstraat, type A en bouwjaar 1960.

We lopen de straat weer uit en komen zo weer in de Westertorenlaan, links zien we daar een rijtje van zes woningen type A, bouwjaar 1960, identiek aan de woningen die we net op nr. 1 tm 13 in deze straat gezien hebben.

We lopen naar rechts en zien daar zes woningen, nr. 27 tm 37, weer van hetzelfde type A van de 66 Philipswoningen.

En dan weer rechts af waar de Munttorenstraat aan de beurt is. Rechts de nummers 20 tm 2, tien woningen met voortuintjes en links, nummers 129 tm 109, elf woningen zonder voortuin. Verder alles identiek aan de Domtoren- en Martinitorenstraat. Bouwjaar 1960.

Op het einde van de straat maken we weer onze bekende draai van 180 graden naar links en belanden zo in de Cuneratorenstraat. (Genoemd naar de toren van Cunerakerk in Rhenen.)

P Verbernelaan groen bij nr. 83-69

Rechts het parkje dat we daar net van de andere kant zagen.

Cuneratorenstr 2-22

Links weer een rijtje Maaskant, Bouman, Hopmans woningen, nu van het type B, dat wil zeggen met balkons en zonder metselwerk boven de voordeuren. Elf woningen, gebouwd in 1960, nr. 2 tm 22.

We lopen door en kijken op de kruising links de Westertorenlaan weer even in waar de nummers 39 tm 49 (zes woningen) aan de linker kant en 10 tm 24 rechts (acht woningen) geduldig op hun beurt wachten. Het betreft weer dezelfde woningen als verderop in de straat: architectuur van Philips Woningbureau, bouwjaar 1960.

We lopen rechtdoor, rechts de HATwoningen van Spruit, de Jong en Heringa uit 1983. Op het einde van de straat gaan we links af de Prof. Verbernelaan in. Nr. 83 tm 69, acht woningen, weer van het bouwplan 66 woningen van de NV. Mij. voor Onroerend Goed 'de Nieuwe Erven' en getekend door Philips Woningbureau, type A, met de hoge kap.

P Verbernelaan 83-69

P Verbernelaan 83 D

Nr. 83, het huis op de hoek heeft in 1988 een aanbouw aan de voorzijde gekregen.

We gaan links af de Munttorenstraat in. Links de nummers nr. 153 tm 141, zeven woningen en rechts nr. 38 tm 22, negen woningen weer van de Nieuwe Erven, nu type B, met de iets lagere kap. De rechtse woningen hebben voortuinen gekregen.

Op de kruising maken we een draai van 180 graden naar rechts en komen zo in de Domtorenstraat. Ook hier weer Nieuwe Ervenwoningen van het type

B, bouwjaar 1960, rechts de nummers 31 tm 47, negen woningen, en links nr. 22 tm 36, acht woningen. Nr. 32 heeft in 2009 een uitbouw aan de voorzijde en een dakkapel gekregen.

We lopen de straat uit en gaan rechtsaf weer de Prof. Verbernelaan in.

P Verbernelaan 53-41

Rechts een voortzetting van de rij woningen van De Nieuwe Erven, nr. 53 tm 41, zeven woningen. Nr. 53 heeft in 2006 een erker gekregen.

P Verbernelaan 35-01tm27

En dan doemt op het einde van de straat nr. 35 op. Ik kan hier in het digitaal archief geen gegevens van vinden maar weet me te herinneren dat dit gebouw destijds is neergezet als rekencentrum van Interpolis dat hier aan de overkant zijn kantoor had in de jaren zeventig tot negentig.

Architectenbureau Kraaijvanger heeft dit rode rekencentrum gebouwd, het moet rond 1985 geweest zijn.

Rond 2022 heeft de BVR Groep BV. uit Roosendaal het datacenter getransformeerd tot een woonpand voor 96 studenten, onder architectuur van Storimans Wijffels Architecten.

We kijken nog even de Martinitorenstraat in voor de woningen 151 tm 137, nog 8 woningen van De Nieuwe Erven.

We kijken nu terug langs de Verbernelaan om aan de overkant de vrijstaande gebouwen aan de Cobbenhagenlaan die hier hun achterzijde hebben te bekijken, te beginnen op **Cobbenhagenlaan nr. 225**.

P Cobbenhagenlaan 225 A

P Cobbenhagenlaan 225 C

Het voormalige Rijkskantorengedouw, nu gebouw Simon van de Universiteit, gebouwd in 1974 een ontwerp van Jos. Bedaux. In het gemeentearchief treffen we er geen digitale gegevens van. Voor een beschrijving van het werk verwijzen we naar de Jos. Bedaux- Bonas uitgave:

Het schijfvormige kantoorgebouw telt negen bouwlagen onder een platdak. Op het dak zijn de technische ruimtes ondergebracht in een plastisch vormgegeven dakopbouw. Het kantoorgebouw staat op kolommen waardoor de eerste bouwlaag grotendeels open is. Het betonskelet is bekleed met Muschelkalksteen. Bedaux past dit ook toe in zijn ontwerpen van de nabij gelegen Katholieke Economisch Hogeschool en het Kantongerecht. Door het rigide stramien van borstweringen en vensterstroken hebben de gevels een nadrukkelijk horizontale geleiding.

P Cobbenhagenlaan 225 K2

Bij de noordelijke ingang van het gebouw zien we een interessant beeld van Niel Steenbergen dat van de kunstenaar de naam kreeg 'De natuur als bron van het menselijk bestaan'

Niko de Wit wijdde er destijds een moNument (nr. 471) aan dat we hier graag citeren:

Bij het voormalige Rijkslandbouwcentrum staat een kunstwerk met de naam: "De natuur als bron van het menselijk bestaan". Het is te zien bij de ingang aan de Prof. Verbermelaan en heeft geen beschermde status. Het monument is in 1977 door Niel Steenbergen ontworpen voor het voormalig Rijkslandbouwcentrum aan de Prof. Cobbenhagenlaan 225.

Het kunstwerk is symmetrisch en frontaal van opzet. In de voor- en achterkant zijn symbolische en verhalende reliëfs uit kalksteen gehakt. Het geheel wordt gedragen door vijf dierfiguren die het monument torsen. In het middelste deel van de voorkant is een gestileerde levensboom uitgebeeld, als symbool van wat de natuur ons brengt. In de flankerende reliëfs vindt men taferelen waar vruchten worden geoogst. Boven sluit een architraaf de compositie af met de inscriptie: "De natuur maakt de mens vrij". Aan de andere zijde van het monument ziet men de levensboom vertakken in twaalf tekens

van de dierenriem. De gedachte dat de natuur meer te bieden heeft dan het schenken van natuurlijke rijkdommen komt tot uiting in het opschrift: "Maak u vrij voor de natuur". Het genieten van wat de natuur ons brengt is aan de keerzijde van het monument verbeeld in de flankerende reliëfs.

Sinds 2016 heeft het gebouw een nieuwe invulling gekregen van de Tilburg University onder de naam Simon building.

In 2015 is het gebouw Simon 'op eigen houtje' door de Universiteit gerenoveerd. Hiervoor werd Project Support Rosmalen BV3 ingeschakeld. Van de expertise van Bureau Bedaux de Brouwer werd bewust geen gebruik gemaakt. Ook de Stichting Jos. Bedaux werd over de ophanden zijnde renovatie niet geïnformeerd. Zelfs niet toen de renovatieplannen uitliepen op de uitbreiding van de begane grond met een extra zaal van ruim honderd vierkante meter. Toch vinden we dat het gebouw voldoende kwaliteit heeft overgehouden voor een plaats op onze HIPlijst.

In de kelder van het gebouw is destijds tijdens de bouw een atoomvrije bunker geplaatst. Het gemeentearchief geeft hiervan geen tekeningen vrij. In geval van (atoom)nood zou hier de burgemeester gaan zetelen vergezeld van een groepje secondanten. Gelukkig is er in de ruim vijftig jaar dat de bunker bestaat nooit gebruik van gemaakt.

Cobbenhagenlaan 225 B

P Cobbenhagenlaan 225 K1

Aan de buitenzijde van de laagbouw van het Simongebouw is onlangs een sculptuur van Luc van Hoek aangebracht. Het is gemaakt van chamotteklei en stelt een vrouwelijk figuur voor met de textielstof en korenaren die ze in haar armen draagt. Het beeld dateert van 1967 en heeft toen een plaats gekregen op de nieuwbouw van de Kamer van Koophandel aan de Ringbaan-West.

Overigens, er is nog meer Van Hoek te zien in de laagbouw van het Simongebouw, een prachtig baksteenrelief.

P Cobbenhagenlaan 221 B

Het gebouw ernaast is veel jonger. Ook een UVT-gebouw: Montesquieu. Het is in 2002 gebouwd als kantoor met logiesaccommodatie. Bureau Ritzen Architectuur en Stedenbouw uit Maastricht was de ontwerper, 44 meter hoog, ongeveer even hoog als het Simongebouw. Gevels met horizontale banden en identieke verticale ramen, overwegend van een grijswitte kleur.

P Cobbenhagenlaan 205 A

Nr. 205 is ook weer een UVTgebouw, met de welluidende naam Academia, ongetwijfeld zo genoemd vanwege de geschiedenis van het gebouw. Het is in 1969 gebouwd als kunstacademie en heeft als zodanig tot een twintigtal jaren terug gefunctioneerd. Toen dreigde het gebouw te moeten sneuvelen voor grootschalige woningbouw maar verzet uit de bevolking heeft dat kunnen voorkomen en er zelfs voor gezorgd dat dit pand op de gemeentelijke monumentenlijst geplaatst is. Hugh Maaskant, ook bekend van de Euromast in Rotterdam en het Provinciehuis in den Bosch, is samen met Jan van Poppel de architect geweest. Ik citeer Hans Ibelings uit de Architectuurgids Midden Brabant (CAST):

Dit gebouw is een expressief voorbeeld van het naoorlogse moderne bouwen. Het gebouw bestaat uit twee L-vormige volumes rondom een centraal atrium. De zuidgevel wekt door het beton van de hoekige trap, de zware overkragende daklijst en het balkon op kolommen een brutalistische indruk. Aan de noordzijde heeft het gebouw een schuine, geknikte glasgevel. Oorspronkelijk lagen hier hoge atelierruimten. Na de verhuizing van de academie heeft het gebouw zijn onderwijsfunctie behouden. Het is hiertoe in 2007 door Architecten Ien Ien aangepast.

De toevoegingen van deze architecten zijn herkenbaar door de toepassing van andere kleuren dan het grijs van Maaskant.

P Cobbenhagenlaan 205 i,1

Binnen in het atrium hangt een paard van de Maastrichtse kunstenaar Arthur Spronken.

Van de Cobbenhagenlaan valt nog op te merken dat deze als onderdeel van de Oost-West Boulevard is ontworpen door stedenbouwkundige Komter. Ten noorden van deze laan zou in een groene zone plaats zijn voor grote vrij liggende gebouwen.

We lopen door en komen zo terecht op het Professor de Moorplein, genoemd naar een hoogleraar die Ad en, in eerder stadium, mij de grondbeginselen van de sociologie heeft bijgebracht.

P de Moorplein 431tm580 A

In totaal 131 starters- en 422 studentenwoningen mocht Heijmans Vastgoed hier ontwikkelen als compensatie voor het feit dat de gemeente het naastgelegen Maaskant-gebouw tot monument verklaarde en daardoor de bouw van woningen op dat terrein blokkeerde. In 2009 is dit complex gereedgekomen, in opdracht van Wonen Breburg naar een ontwerp van Storimans Wijffels Architecten. Voor dit complex werd de wervende naam Intermezzo bedacht. Indrukwekkende gebouwen alleen al door hun hoogte.

P de Moorplein 1-460Da (foto 2014)

Ad vraagt zich af waarom tegen de kopse wanden van de toren grote bakstenen gevelvlakken zijn aangebracht die vanwege de constructie veel geld gekost moeten hebben maar in werkelijkheid visueel weinig of niets opleveren. We blijven hem het antwoord schuldig.

We verlaten de Campus van de Universiteit en steken de Conservatoriumlaan over en komen zo weer in het vervolg van de Prof. Verbernelaan.

P Verbernelaan 80-74

Rechts de eerste studentenflats van Tilburg, in totaal vijf gebouwen, gebouwd in 1966 door de Stichting Studentenhuisvesting Tilburg, 3 woningen en 432 verblijfseenheden zoals studentenwoningen toen genoemd werden. Architectenbureau Postel uit Eindhoven zorgde voor het ontwerp.

P Verbernelaan 100-114A (foto 2014)

De eerste drie flats (o.a. de nummers 102, 80a en 72) zijn in 1987 uitgebreid. De uitbreiding is afleesbaar te zien aan de rode gevelsteen die toen door Architectenbureau Noord uit den Bosch werd toegepast. De andere twee flats (o.a. de nummers 54 en 28) verkeren nog in hun oorspronkelijke staat alhoewel de ramen ongetwijfeld vervangen zullen zijn.

A v Bernestr 199 B

We gaan aan de overkant de **Abdij van Bernestraat** in. Links op de hoek **nr. 199** staat een schoolgebouw onze aandacht te trekken. Het lijkt leeg te staan maar als we een stukje verder bij de ingang beland zijn zien we aangemeld dat een kunstenaar hier stillevens produceert. Het pand wacht blijkbaar op een andere bestemming. Het gaat om een drieklassige kleuterschool die hier in 1965 is gebouwd onder architectuur van N.V. Architectenburo Jos. Schijvens en K. Verberk.

A v Bernestr 199 C

Drie hoge losse klassen aan een lage lange verspringende gang en op het eind een kolossale schoorsteen als verticaal accent. We zetten het gebouwtje op onze HIPlijst. Op dit moment is er kinderopvang Unikids in gevestigd. De lokalen hebben enige tijd geleden een eigen kleur gekregen.

A v Bernestr 22-28 (foto 2014)

Aan de overkant lange daken met daarin veluxvensters en daaronder bejaardenhuisvesting. Doelmatig. Nr. 28 tm 22, vier rug-aan-rugwoningen gebouwd in 1987 als onderdeel van een totaalplan van 32 seniorenwoningen naar een ontwerp van Architectenburo Dré Storimans. We lopen verder de straat in die zich hier naar links verbreed.

A v Bernestr 197 trafo

Links zien we weer het voor de Reit bekende transformatorstation, getekend door de samenwerkende bureaus Maaskant en Bouwmans en Hopmans in opdracht van de directeur van het gemeentelijke elektriciteitsbedrijf, gebouwd in 1960.

A v Bernestr 181-115 A

De rest van de wand wordt gevuld door de in 1959 gebouwde flat door het ons inmiddels bekende trio architecten Maaskant, Bouman en Hopmans en opdrachtgever Publieke Werken. Hier gaat het om 48 woningen, nr. 195 tm 101, architectuur die we eerder zagen.

A v Bernestr 2-20

Ook de overkant is niet nieuw voor ons. Het zijn de type B-woningen van dezelfde samenwerkende architecten en Publieke Werken, het type met de balkons, nr. 20 tm 2, tien woningen, ook gebouwd in 1959.

En dan als afsluiting aan de spoorzijde, weer het identieke flatgebouw van Maaskant c.s. en P. W, ook weer gebouwd in 1959. Ik tel zo'n 40 woningen, althans 40 balkons.

A v Libosstr2-20

We gaan rechts af de Abdij van Libbosstraat in en zien daar weer de type-A woningen van de combi Maaskant Bouman Hopmans en Publieke Werken gebouwd in 1959. Het type zonder balkons, gebouwd in 1959. Hier aan deze kant van de wijk zijn de borstweringsplaten op de verdieping zwart waar ze elders oranje waren. Heeft er een renovatie plaats gevonden? Links de woningen nr. 1 tm 19 en rechts de woningen 2 tm 20, aan beide zijden tien woningen.

A v Egmondstr 37-27

We lopen de straat uit en kijken naar rechts voor het eerste stukje van de Abdij van Egmondstraat, rechts nr. 49 tm 39, zes woningen van de combinatie NV. Mij. voor Onroerend Goed "de Nieuwe Erven" Eindhoven en Philips Woningbureau, ditmaal gaat het om een bouwplan van in totaal 55 woningen en 10 garages, gebouwd in 1960. Het type A met de hoge kap. Ton merkt op dat de schoorsteen van de drieklassige school die we net zagen in de doorgetrokken as staat van de Abdij van Egmondstraat. Waar die al niet op let!

Op de hoek bij nr. 39 zijn in 2009 vijf garageboxen bijgebouwd.

A v Egmondstraat (foto 2014)

Aan de overkant kleine dwarsstraatjes met steeds weer twee maal vier woningen van het type rug-aan -rug- woningen waarvan we er net in de Abdij van Bernestraat al vier zagen. In totaal hier in de straat 28 van de 32 seniorenwoningen, in 1987 gerealiseerd door Bouwbedrijf Brabant Oost en ontworpen door Architectenburo Dré Storimans. Om de twee straatjes is de boel wat opgelucht met een ruim plantsoentje. De nummers 56 tm 2.

A v Egmondstr 15-25

We lopen naar links en zien daar aan de linkerkant op nr. 37 tm 27, weer zes woningen van “de Nieuwe Erven” en Philips Woningbureau, bouwjaar 1960 en kijken al vast vooruit naar de volgende zes op nr. 25 tm 15 van hetzelfde bouwteam.

A v Egmondstr 21

Op nr. 21 valt de uitgebouwde erker met de nostalgische ruitjes op. Het moet in 2003 gebeurd zijn. Dat is de enige informatie die het gemeentearchief er over verstrekt.

A v Oosterhoutstr 133-105

We gaan linksaf, de Abdij van Oosterhoutstraat in voor een herhaling van wat we eerder zagen, links tien woningen, de nummers 123 tm 105 en rechts acht woningen nr. 16 tm 2, alle van het type A van het team Maaskant Bouman Hopmans en Publieke Werken, gebouwd in 1959.

Ook de flat die de straat afsluit is een herhaling van zetten, ook weer van hetzelfde bouwteam.

En dat gaat nog even door in de Abdij van Thornstraat, nu rechts acht (nr. 1 tm 15) en links zeven type A-woningen van het bouwteam Maaskant Bouman Hopmans en Publiek Werken, bouwjaar 1959.

En dan zijn we weer terug in de Abdij van Egmondstraat. Weer linksaf. De rug-aan-rug-woningen rechts hebben we al besproken. De woningen links zijn weer 'Nieuwe Erven' woningen, gebouwd in 1960 en ontworpen door Philips Woningbureau, zeven woningen, nr. 13 tm 1.

We gaan rechts af de Abdij van Averbodestraat in en komen zo weer terug in de **Prof. Verbernelaan**.

P Verbernelaan 9 B

P Verbernelaan 9 A

Rechts op **nr. 9** de Nieuw Apostolische Kerk die hier in 1979 is gebouwd. Een opvallend gebouw, ontworpen door Architecten- en Ingenieursbureau van Asperen en Hallema uit Rotterdam in een antroposofische stijl. Als blijk van waardering zetten wij deze kerk op onze HIPlijst.

P Verbernelaan 3-5

Links op **nr. 5** de in 2003 gebouwde Jan Ligthartschool Rendierhof. Het digitale archief verstrekt van deze school geen nadere informatie. A.I. wel: Zij geven als architect Storimans Wijffels aan. Wel zijn er op dit adres nog tekeningen te vinden van een zesklassige en een twaalfklassige school met

gymzaal die hier vroeger gestaan moeten hebben. Ze zijn door architecten Schijvens en Verberk gebouwd in 1971 en dus al gesloopt.

Ton weet mij te vertellen dat Jan Ligthart een kinderboekenschrijver was. Hij wilde dat onderwijzers meer hun hart dan hun verstand volgden bij de opvoeding van kinderen.

Ton weet me nog meer te vertellen: Verberk en Pontzen hebben ook een Jan Ligthartschool gebouwd en wel aan de Meerkoldreef. Ook deze bestaat niet meer.

We lopen terug naar de Abdij van Averbodestraat en steken de Egmondstraat over. Aan de linkerkant hebben we op nr. 121 tm 109 nog zeven type B-woningen (met balkon) van de combinatie Maaskant, Bouman, Hopmans en Publieke Werken, bouwjaar 1959, en dan als afsluiting van de straat naar het spoor toe weer een flatgebouw van vijf lagen hoog van dezelfde combinatie.

A v Averbodestr 22-8

Aan de rechterkant is hier vroeger een buurtwinkelcentrumpje gebouwd in drie lagen met onder winkels en boven woningen. Het is in twee fases tot stand gekomen. Eerst in 1963 nr. 22 met als architect W.C.A van den Hout en daarna in 1967 tegelijkertijd zes winkelhuizen, nr. 20 tm 8. Moeskops Bouwbedrijf uit Bergeyk heeft ze destijds gebouwd naar een ontwerp van architect A. W. van de Sande eveneens uit Bergeyk. Een groot deel van de winkels heeft inmiddels een woonbestemming gekregen.

We lopen naar rechts de straat uit en zien aan de rechterkant achter de winkels nog een bedieningsstraatje liggen.

A v Rijsburgplein groen

We zijn inmiddels op het Abdij van Rijsburgplein beland. Midden op het plein een langgerekt gazon met aan de randen lichtdoorlatende bomen.

A v Rijsburgplein 1-40

Links als afsluiting van dit deel van de wijk weer een flatgebouw van de bekende combinatie Maaskant, Bouman, Hopmans en Publieke Werken, bouwjaar 1959, nr. 1 tm 40 en rechts nog zeven woningen type B (met balkon) van dezelfde combinatie, nr. 50 tm 43.

We lopen tot aan de Abdij van Egmondstraat en gaan linksaf tussen het rechts liggende woonwagenkampje en de flat door naar Academielaan nr. 6.

Academielaan 8

Hier treffen we het gebouw van de Telefooncentrale Tilburg West aan, in 1961 gebouwd door het Staatsbedrijf der PTT te 's-Gravenhage. De architectuur is van Bureau F. Froger uit Breda. De wederopbouw-architectuur is ondanks verbouwingen nog herkenbaar. Het gebouw is nog steeds in gebruik volgens Ton.

Sportweg 19-25 C

We lopen naar rechts, langs het nieuwe fietspad dat hier enige jaren geleden is gekomen, naar de Sportweg nr. 19 tm 25, het woonwagenkampje. Hier is geen architect of ontwikkelaar aan te pas gekomen. In 1988 heeft de gemeente het terrein in vier kavels verdeeld en op elk kavel een prefab verzorgingsunit laten plaatsen met daarin o.a. een doucheruimte. Daarna zijn de woonwagens het terrein op gereden en klaar was het kampje.

Academielaan 5 B

Tot slot bezoeken we nog op de hoek van de Academielaan en de Prof. Verbernelaan de sportaccommodatie van de UVT, tegenwoordig Olympia Building geheten, **Academielaan nr. 5**.

We schreven er een noNument over, nr. 511.

De monumentale sporthal, gebouwd in 1962, is geen monument. In dezelfde tijd dat Jos. Bedaux het Cobbenhagengebouw ontwierp werkte hij ook aan de studentengebouwen. De Studentenkerk is beschreven in moNument nr. 235, de Mensa en het Sociëteitsgebouw in nr. 326. Nu aandacht voor de Studentensporthal, het enige van deze studentengebouwen dat geen monument geworden is, waarschijnlijk omdat het in pas gerenoveerde staat geen bescherming leek nodig te hebben. Bedaux ontwierp de sporthal in samenhang met mensa en sociëteit en met identieke materialen. De sporthal onderscheidt zich door zijn indrukwekkende constructie waarbij het dak opgehangen is aan acht witgeschilderde, aan de buitenkant zichtbare stalen kolommen. De ontwikkelingen hebben na 1962 niet stil gestaan. In 1992 is op de hoek van het terrein een

doosvormige hal bijgebouwd en daarna is in 2014 de ruimte tussen deze hal en die van Bedaux opgevuld met nieuwe sportgebouwen en zijn alle sportvoorzieningen geïntegreerd in een gebouw met de welluidende naam 'Olympia Building'. Ondertussen heeft de Universiteit onlangs bij de gemeente Tilburg gemeld qua sportvoorzieningen nog steeds ruimtegebrek te hebben. Men wil alle onlangs gerenoveerde gebouwen van Olympia inclusief deze hal van Bedaux laten slopen en op een terrein aan de Sportweg volledige nieuwbouw realiseren. Stof tot nadenken.

Het oorspronkelijke gebouw, de grote sporthal, krijgt een plaats op onze HIPlijst.

Het zit er weer op voor vandaag. Een tocht met veel herhalingen.

GB 04 09 26